

En vision om framtiden för Svaneholms slott - Svaneholm det naturliga navet i Skurups kommun -

Slottet ägs av Svaneholms Slott Andelsförening. På slottet finns sedan 1935 ett museum som drivs av Vemmenhögs Härads Fornminnes- och Hembygdsförening. Sedan 1960-talet finns på slottet en restaurangrörelse, Svaneholms Gästfiveri.

De båda föreningarna förvaltar på ideell basis ett av kommunens främsta kulturarv. Kommuninnevånarna har tillgång till en motionsslinga och gratis inträde till slottsområdet vid traditionsenliga firanden av valborg, nationaldag och midsommar. Svaneholms slott är sedan 1960-talet förklarat som byggnadsminne, vilket innefattar skyddsbestämmelser om vad som inte får göras på slottet med omgivningar och som ställer krav på hur vård- och underhållsåtgärder skall utföras.

Svaneholm är utan tvekan det absolut förnämsta varumärket i Skurups kommun och detta måste vi långsiktigt värna om att få behålla.

Svaneholms Slott Andelsförening

har som ändamål

att förvalta och vårda Svaneholms Slott med tillhörande byggnader, tomt, park och sjö,

att tillhandahålla nödiga lokaler för Vemmenhögs Härads Fornminnes- och

Hembygdsförening och dess verksamhet,

att bevara byggnader och till fastigheten hörande område såsom ett bygdens

kulturminnesmärke samt

att bedriva eller låta bedriva restaurangrörelse i därför avsedda lokaler.

Detta innebär att Andelsföreningen främst har en **förvaltande funktion**.

Vemmenhögs Härads Fornminnes- och Hembygdsförening

har som ändamål att arbeta för

att kunskapen och känslan för hembygdens kultur- och naturarv förs vidare till kommande generationer,

att kultur- och naturhistoriska minnen och miljöer tas till vara och görs tillgängliga för alla,

att värna om kulturarv, miljö, tradition och hävdvunnen sed i samband med

samhällsförändringar samt

att vårda och utveckla Svaneholms slotts museum samt göra det tillgängligt för allmänheten.

Sviktande ekonomi

Bristande ekonomi är i dag är det stora problemet för de båda Svaneholmsföreningarna.

Förutom arrendet från restaurangrörelsen, ett mindre driftsbidrag från Skurups kommun,

bidrag från Fornminnesföreningen till slottets driftkostnader samt mindre hyresintäkter från

övriga byggnader inom slottsområdet, har Andelsföreningen i dag i stort sett inga större

intäkter. Dessa täcker i huvudsak enbart driftskostnaderna för slottet. Av denna anledning har

underhållet av byggnaderna under många år blivit eftersatt. Sökta bidrag för

underhållsåtgärder från bl. a. Länsstyrelsens kulturmiljöenhet har också under de senaste åren av någon anledning lyst med sin frånvaro.

Fornminnesföreningens intäkter begränsar sig i huvudsak till medlemsavgifter och

inträdesavgifter till museet och intäkter från den årliga julmarknaden. Föreningen uppbär

inget verksamhetsbidrag från Skurups kommun. Utgifterna består i huvudsak av

lönekostnader för personal samt bidrag till slottets driftkostnader. Föreningen har under ett

antal år haft årliga underskott i sina finanser (ca 400 000 kr år 2012) som snart tömt det

kapital som föreningen tidigare erhållit genom donationer och arv. Kapitalet är slut om något

år om ingen drastisk förändring görs!

Vad kan då göras för att vända denna trend, långsiktigt?

För att förbättra ekonomin långsiktigt är tanken att locka fler besökare genom att locka fler lämpliga aktörer till Svaneholmsområdet. Genom investering i byggnader och anpassning av dessa till olika externa aktörers behov bör det finnas goda möjligheter att ta ut marknadsmässiga hyror som sedan kan bidra till underhållet av slottet, övriga byggnader och området som helhet.

Genom att möjliggöra en utveckling av upplevelserna i museet och slottsområdet bör dessa kunna göras mer attraktiva och därmed locka fler besökare av såväl barn som vuxna.

Utökad samarbete med Skurups kommun med förhoppning att kommunen förlägger mer programverksamhet till slottet.

Inrätta caféverksamhet för att få tillbaka bussresenärer. Ett café efterlyses sedan länge också av såväl enskilda museibesökare som kommuninnevånare och turister.

Övernattningsmöjligheter på Svaneholm kan också öka antalet besökare.

Vad kan då erbjudas?

Ett unikt slott, byggt i början av 1500-talet.

En lång historia, inte minst från jordreformatorn Rutger Mackleans tid från slutet av 1700-talet med enskiftet, smittkoppsvaccineringen och folkskolan.

Ett museum med en stor samling av fina föremål med anknytning till såväl slottets som bygdens historia, däribland en fin samling av allmogetextilier och dräktsilver. Dessutom en unik samling med anknytning till Rutger Mackleans historia och gärning.

En vacker park och en fin sjö, med goda fiskemöjligheter, som omgärdar slottet samt en fin natur med en motions slinga.

Förutom slottet, ett antal byggnader som borde kunna inrättas för olika kompletterande verksamheter.

Kompletterande byggnader för verksamheter anpassade till den nuvarande miljön kring slottet.

Vilka kompletterande verksamheter kan då tänkas?

Utbildning Pedagogisk verksamhet i samarbete med kommunens skolor, studieförbund etc. På Svaneholm finns ypperliga möjligheter att som ett komplement till datorns virtuella värld kunna erbjuda levande intressanta miljöer, fysiskt konkreta föremål samt en kunskapsförmedling av alternativt slag.

Att i enlighet med läroplan för grundskolan 2011 utveckla elevernas kunskaper om biologiska sammanhang, historiska sammanhang, hur jordbrukets omvandling drastiskt har påverkat samhället (t.ex. Mackleans enskifte) och vad platser, byggnader och föremål i närområdet kan berätta om människors levnadsvillkor under olika perioder.

Inrättande av utrymmen som kan användas av förskola och grundskola för uppehåll och undervisning i samband med besök i museet, parken och övrig omgivning.

En utbildning i traditionella bygghantverk: snickeri, murning, takläggning. En sådan utbildning bör ske på eftergymnasial nivå.

Upplevelser Det kan gälla såväl kulinariska som utomhusupplevelser. Vi får inte glömma bort de nuvarande evenemangen i slottsparken, borggården och museet för t.ex. musik och teater som vi i framtiden måste arbeta för att få mer inslag av.

Butiker Mindre butiker anpassade för lokalt producerade varor: mat och hantverk.

Hantverk Lokaler för småhantverk och hemslöjd, där gärna hantverken kan visas.

Boende För området anpassat hotellboende/övernattning.

Vilka byggnader har vi, vad behöver göras och vad kan tillskapas för de olika verksamheterna?

Slottet

Rent allmänt måste tillgängligheten för rörelsehindrade ses över. En utredning av kunnig arkitekt, van vid denna typ av byggnader, måste omgående göras.

Det finns i dag två lägenheter som är möjliga att göras om till hotellrum/brudsvit.

En framtida upprustning av restaurangköket.

Eftersom, framför allt, slottsbyggnaden är byggnadsminnesmärkt, måste alla ändringar godkännas av Länsstyrelsen, vilket kan vara begränsande.

Cafébyggnad

Ett café i anslutning till slottet, med toaletter, anpassade för rörelsehindrade. Det finns i dag inga toaletter som är tillgängliga för rörelsehindrade i hela slottsbyggnaden!

Befintliga utomhustoaletter måste ersättas p.g.a. slitage inom snar framtid. Enligt föreningarnas uppfattning är bristen på café och inbjudande toaletter en stor anledning till det bristande besöksintresset.

Trädgårdsmästarbostaden

Behöver i dag en genomgripande inre upprustning. Befintliga utrymmen för garage/verkstad är otillräckliga och uppvärmda och är långtifrån stöldsäkra. Vindsutrymmena som används av hembygdsföreningen för förvaring är inte klimatsäkrade.

Utrymmena kan efter upprustning användas för t.ex. undervisning, butiker, hantverk eller boende.

Rökhuset

Byggnaden saknar vatten och avlopp/toalett, värme och yttertaket är i behov av omläggning p.g.a. läckage.

Byggnaden skulle efter upprustning med VA, värme och toaletter, anpassade för rörelsehindrade, kunna användas för t.ex. café, pedagogisk verksamhet, sommarkoloni, eller hyras ut till konstnärlig verksamhet.

Jägarbostaden

Hys i dag ut till bostad. Kan hellre användas som en del i en hotellverksamhet eller som butiks/hantverkslokal.

Korsvirkesbyggnaden på Svaneholms gård

På Svaneholms gård, ägd av Lunds Stift, ligger i dag en större, fallfärdig, ekonomilänga i korsvirke som flyttades från Svaneholms slott på 1800-talet. Vid förfrågan har Stiftet sagt sig positiva till att överlåta byggnaden på Andelsföreningen. Byggnaden skulle sedan kunna tänkas bli uppförd, hel eller uppdelad, i parkens södra del, norr om trädgårdsmästarbostaden. Detta är en stor byggnad som skulle kunna användas till lokaler för teater eller musik, men också till butiker, hantverkslokaler, hotellboende eller utrymmen för museets behov.

Övrig byggnation

Kan tänkas ske utanför skyddsområdet för slottets byggnadsminne, söder och väster om trädgårdsmästarbostaden. Här kan byggnader för boende eller övrig verksamhet uppföras.

Marknadsföring

Fornminnes- och Andelsföreningens gemensamma hemsida, till vilken Gästgiveriet är länkat, skall vidareutvecklas.

I framtiden krävs ett organiserat, starkt, samarbete mellan de olika aktörerna i området och att de utåt arbetar för ett gemensamt mål, som en enda aktör.

Hur kan museet utvecklas?

Utveckla museet till ett levande museum som attraherar såväl barn som vuxna.

Bas för verksamheten måste i första hand vara fasta utställningar kopplade till samlingarna, slottets historia, personer som verkat i miljön samt lokal historia.

Lyfta fram Rutger Macklean och hans gärningar i rampljuset (påbörjat).

Upprätta en långsiktig plan för hur museet skall förändras.

Modernisera och introducera ny teknik, touchskärmar, audioguider etc.

Satsa ytterligare på upplevelser såsom Svaneholm by night, spökvandringar, riddarspel etc. för att i första hand locka barnfamiljer.

Vad bör göras på kort sikt med byggnaderna?

Förutom att aktivera **underhållet på slottsbyggnaden** bör följande kunna göras:

- 1) Tillskapa ett **café** med toaletter, anpassade för rörelsehindrade
- 2) **Tillgänglighetsutredning** slottsbyggnaden
- 3) Uppförande av en ny **ekonomibyggnad** med personalutrymmen, förrådsutrymmen för trädgårdsmaskiner, verkstad
- 4) Upprustning av **Rökhuset**, med toalett anpassad för rörelsehindrade
- 5) Upprustning av **Trädgårdsmästarbostaden**

Ekonomiska förutsättningar

Enligt Andelsföreningens skall erforderliga investeringar i t.ex. byggnader långsiktigt kunna betalas genom tillkomsten av nya intresserade aktörer i området som är beredda att betala marknadsmässiga hyror eller genom att investera i de olika projekten.

Kortsiktigt måste Andelsföreningen även söka stöd hos Skurups kommun för att få tillgång till medel för att säkra underhållet av slottet och för att påbörja förberedelser, såsom projektering av de närliggande projekten, genom t.ex. bidrag eller stöd till banklån.

Andelsföreningen måste aktivt arbeta för att undersöka vilka möjligheter som finns till bidrag till underhåll av slottet och andra bidrag till de olika tänkta projekten och sedan söka dessa.

Fornminnesföreningen måste söka verksamhetsbidrag hos kommunen. Ett beviljat verksamhetsbidrag öppnar vidare möjligheter att söka bidrag från Region Skåne etc.

Båda föreningarna, Fornminnesföreningen och Andelsföreningen är beroende av varandra både ekonomiskt och stadgemässigt. Därför är det viktigt att den slutliga lösningen ser till båda föreningarn. Ett ökat engagemang från Skurups kommun krävs om Svaneholms slott och museum även i framtiden skall vara utflyktsmål och kulturell samlingsplats för kommuninnevanorna och locka turister.

Sven Rosengren

Ordförande i Vemmenhögs Härads Fornminnes- och Hembygdsförening

Ann-Helen Nilsson

Ordförande i Svaneholms Slott Andelsförening